

VERSLAG VAN DE
LEERSTOEL ONDERWIJSARBEIDSMARKT

Kwantiteit en kwaliteit van leraren op de arbeidsmarkt
2015

Prof. dr. Frank Cörvers
Prof. dr. Marc van der Meer
Tilburg, maart 2016

Inleiding

De Leerstoel Onderwijsarbeidsmarkt is gevestigd aan de Universiteit van Tilburg. De leerstoel wordt ingevuld door de bijzonder hoogleraren prof. dr. Frank Cörvers en prof. dr. Marc van der Meer. Beiden zijn voor 0,2 fte in dienst bij de Stichting Leerstoelen CAOP, en verbonden aan het Research Institute for Flexicurity, Labour Market Dynamics and Social Cohesion (Reflect) van de Universiteit van Tilburg. De benoeming geldt voor een periode van vijf jaar (tot 1 maart 2018).

Afbakening onderzoeksgebieden

De onderzoeksgebieden van beide hoogleraren zijn onderverdeeld naar de kwantitatieve en kwalitatieve dimensie van de onderwijsarbeidsmarkt. Frank Cörvers dekt de kwantitatieve invalshoek af, waarbij het vooral gaat om arbeidsmarktvaartstukken als mobiliteit, vervangingsvraag, vergrijzing, beloning en motivatie, arbeidsproductiviteit etc. Marc van der Meer is vooral gericht op de kwalitatieve invalshoek, waarin vraagstukken als opleiding en professionalisering, leven lang leren en kwaliteit van de arbeid centraal staan, met focus vooral op het middelbaar beroepsonderwijs.

Indeling werkzaamheden

De werkzaamheden van de hoogleraren zijn ingericht conform de doelstellingen van de leerstoel en hebben betrekking op onderwijs, onderzoek en de platformfunctie.

Onderwijs

Op het terrein van onderwijs is er inmiddels een tweede leergang voorbereid over Trends en veranderingen in het publieke domein, die wordt georganiseerd door de CAOP-Academy. De hoogleraren hebben verschillende lezingen en workshops gehouden. Niet alleen over de onderwijsarbeidsmarkt, maar ook in de onderwijsarbeidsmarkt, waardoor directe uitwisseling met scholen en docenten mogelijk werd.

Onderzoek

Beide hoogleraren hebben het afgelopen jaar onderzoek verricht, mede in het kader van hun oraties. Naar aanleiding daarvan zijn meerdere artikelen verschenen in tijdschriften en in de media.

In 2015 is een promovendus (**Mariëtte Amsing**) aangesteld die onderzoek doet naar het thema flexibele arbeidsrelaties in het onderwijs. De AiO is formeel aangesteld bij de Leerstoel Onderwijsarbeidsmarkt, en zal ook bijdragen aan de kennisagenda van de hoogleraren.

Activiteiten vanwege de platformfunctie

De leerstoel vervult een onderzoekrol en een platformfunctie voor kennisuitwisseling en kennisverspreiding op het terrein van de onderwijsarbeidsmarkt. In samenwerking met het CAOP maar ook met andere kennisinstellingen worden bijeenkomsten georganiseerd die van belang zijn voor de kennisdeling en uitwisseling tussen wetenschap, beleid en praktijk.

In 2015 werden bij het CAOP de volgende expertbijeenkomsten gehouden, die zijn voorbereid door de twee hoogleraren, met aanwezigheid van beleidsmedewerkers en onderzoekers:

- Lerarenagenda en toekomst van het onderwijs, 22 april
- Seminar loonvorming, 19 mei (met NVA)
- Lectorennetwerk mbo, 15 september
- Bevoegdheden en kennisinfrastructuur in het mbo, 29 september
- Status en imago van de leraar, 10 november
- Impliciete contracten in het primair onderwijs, 24 november

Op 10 december 2015 is een bijdrage geleverd aan het jaarlijkse, gezamenlijke Openbare Congres Leerstoelen.

Meerjarenagenda Leerstoelen 2015-2018

Tweede helft 2014 is door de leerstoelen die door het CAOP worden ondersteund de nieuwe meerjarenagenda ontwikkeld voor de periode 2015-2018, getiteld: "Transformaties en verschuivingen in het publiek domein – consequenties voor kwaliteit arbeid en arbeidsverhoudingen". Deze agenda vormt mede het kader voor de activiteiten in de komende jaren.

"Staat van de ambtelijke dienst (STAD)"

Eind 2014 zijn de voorbereidingen voor de derde editie van de 'Staat van de ambtelijke dienst' gestart. STAD is verschenen op 10 december 2015. STAD is een coproductie van de leerstoelen ondersteund door het CAOP. Ten behoeve van STAD wordt door hoogleraren (wisselend) en onafhankelijke deskundigen uit het (wetenschappelijk) netwerk een observatie bij de voor leerstoelen relevante thema's geschreven. Ten behoeve van dit project wordt de kennisinfrastructuur van de leerstoelen benut.

Eind 2015 is het overleg over een 'STAD' speciaal voor de sector onderwijs gestart. Deze publicatie onder de werktitel 'Werken in het onderwijs' **verschijnt midden 2017**.

Overig

De hoogleraren verzorgen ook individueel lezingen, interviews, publicaties, dragen bij aan onderzoek, publiceren in dagbladen en vakbladen en delen op andere manieren kennis, ook via social media. Zij worden veelvuldig geraadpleegd door bijvoorbeeld ministeries, beroepsverenigingen en andere kennisinstellingen.

Met de onderzoekadviseurs van het CAOP is overleg over mogelijkheden van (gezamenlijk) onderzoek. Er is uitwisseling van kennis op verschillende thema's van het vakgebied van de (onderwijs)arbeidsmarkt, methoden en technieken van onderzoek, etc.

In april is een werkbijeenkomst gehouden over standaarden van vakmanschap in het onderwijs.

Netwerken

In het kader van het ontwikkelen van de kennisfunctie en het netwerk onderhoudt de leerstoel Onderwijsarbeidsmarkt contacten met verschillende organisaties zoals:

- Kenniscentrum CAOP en het daaraan gelieerde CAOP Research.
- De overige leerstoelen van CAOP.
- Verschillende directies bij OCW.
- Research Institute for Flexicurity, Labour Market Dynamics and Social Cohesion at Tilburg University (Reflect), waar de leerstoel Onderwijsarbeidsmarkt is ondergebracht
- Departement Algemene Economie, in het bijzonder de sectie Onderwijs, van de School of Business and Economics (SBE) van de UM, en in relatie hiermee ook de Academische Werkplaats Onderwijs.
- Institute for Transnational & Euregional Cross Border Cooperation & Mobility (ITEM) van de Faculty of Law aan de Universiteit Maastricht.
- TIAS School for Business and Society van de UvT en TUE.
- Onderwijsraad.
- Inspectie van het Onderwijs.
- SER, CPB en andere onafhankelijke adviesorganen.
- Onderzoeksinstituten als ITS, IVA Onderwijs en het Welten-instituut (Onderzoekscentrum voor leren, doceren en technologie) van de Open Universiteit.
- Stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB).
- PO, VO en MBO Raad.
- De vakorganisaties en beroepsverenigingen van docenten.
- De Stichting van het Onderwijs en de Onderwijscoöperatie
- Expertisecentrum NEIMED over demografische transitie van de Open Universiteit en Zuyd Hogeschool.
- NIDI.
- het Amsterdams Instituut voor Arbeidsstudies (AIAS).
- Het Talma-instituut van de Vrije Universiteit.
- De afdeling Life Long Learning van de Rijksuniversiteit Groningen. De partijen betrokken bij het kennispact 3.0 in Noord-Brabant.
- De kenniskring van hoogleraren en lectoren Beroepsonderwijs en het Expertisecentrum Beroepsonderwijs, echo.

- De Nederlandse Vereniging voor Arbeidsverhoudingen (NvA)
- Het internationale network of excellence STYLE (zevende kader programma EU).
- Het lectoraat Beroepsonderwijs van de Hogeschool Utrecht en het Expertisecentrum Beroepsonderwijs, ecbo.

Verslag prof. dr Frank Cörvers

Frank Cörvers combineert zijn bijzondere leerstoel *Onderwijsarbeidsmarkt* met zijn rol als programmaleider *Menselijk Kapitaal in de Regio* en MT-lid bij het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) aan de UM (0,6 fte). Bovendien vervult hij de leerstoel *Demografische Transitie, Menselijke Kapitaal en Werkgelegenheid* aan de Universiteit Maastricht, (0,2 fte). Tot slot is hij toezichthouder aan Zuyd Hogeschool, waar ook enkele lerarenopleidingen worden aangeboden.

Onderzoek

Mede in het kader van zijn leerstoel heeft Frank Cörvers onderzoek uitgevoerd op het terrein van de onderwijsarbeidsmarkt in Caribisch Nederland. Dit onderzoek wordt in 2016 voortgezet. Tevens verricht hij met CAOP onderzoek naar de productiviteit en mobiliteit in het onderwijs. Een eerste paper hierover is in juni 2015 gepresenteerd op de Onderwijsresearchdagen (ORD). Het definitieve paper zal in 2016 verschijnen in de Netspar working paper series. Op de ORD 2016 zullen de eerste resultaten van het NRO-onderzoek over status en imago van leraren worden gepresenteerd.

Het onderstaande overzicht betreft onderzoek, presentaties en media-uitingen van het afgelopen jaar die gerelateerd zijn aan de Leerstoel Onderwijsarbeidsmarkt. In veel van het arbeidsmarktonderzoek dat Cörvers uitvoert, is de onderwijsarbeidsmarkt een segment waaraan hij in het kader van de leerstoel extra aandacht besteedt. Zo heeft hij in de ROA-publicatie "De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2020" een aparte textbox geschreven over de arbeidsmarkt van leraren.

Publicaties

R. Montizaan, F. Cörvers, A. de Grip and T. Dohmen (2016), Negative reciprocity and retrenched pension rights, *Management Science*, te verschijnen.

F. Cörvers, Onderwijs, In: J. Uijlenbroek (ed.; 2016), *De Nederlands Publieke Dienst*, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Den Haag, pp. 29-31.

ROA (2015), *De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2020*, ROA-R-2015/6, Maastricht University.

F. Cörvers, J. Claessen, E. Kluijfhout (2015), *Vooronderzoek, Onderwijsarbeidsmarkt en lerarenopleidingen op Caribisch Nederland*, ROA-TR-2015/2, Open Universiteit / Maastricht University.

V. Venhorst, F. Cörvers (2015), *Entry into working life: Spatial mobility and the job match quality of higher-educated graduates*, ROA-RM-2015/3, Maastricht University.

Blogs

De Big Five: ambtenaar of leraar word je niet zomaar, column, CAOP, 3 februari

Lezingen

Cörvers, F. (2015, november 10). *Status en imago van leraren*. Den Haag, Expertmeeting CAOP.

Cörvers, F. (2015, juni 17). *Uitstroom van leraren uit het onderwijs: "selectie uit de poort"*. Leiden, ORD Leiden - Symposium Kwaliteit leraren: aantrekken kwaliteit, verhogen kwaliteit, en behouden kwaliteit.

Cörvers, F. & Wildschut, J. (2015, mei 26). *Uitstroom van 50-plussers bij overheid en onderwijs: selectie uit de poort*. Rotterdam, Netspar.

Cörvers, F. (2015, mei 19). *Beloningsverschillen publieke sector en markt*. Utrecht, Seminar Loonvorming CAOP.

Cörvers, F. (2015, april 22). *Instroom – Doorstroom – Uitstroom_en de Lerarenagenda*. Den Haag, CAOP Expert meeting.

Cörvers, F. & Wildschut, J. (2015, maart 11). *Outflow and quality of teachers*. Haarlem, TALIS Conference "learn from each other" - 2nd round breakout sessions.

Media

Leraar word je niet zomaar, ScienceGuide, 11 februari 2015

Verslag prof. dr. Marc van der Meer

Marc van der Meer is naast zijn bijzonder hoogleraarschap Onderwijsarbeidsmarkt per 1 maart 2014 als onafhankelijk wetenschappelijk adviseur in deeltijd aangesteld bij de Samenwerkings-organisatie Beroepsonderwijs-Bedrijfsleven, SBB, voor 0,4 fte. De combinatie van deze aanstellingen maakt synergie van verschillende activiteiten mogelijk. In het kader van de aanstelling bij S-BB zijn bijvoorbeeld verschillende presentaties verzorgd bij de bedrijfstakgroep Zorg en welzijn; Mode en handel; Techniek; en Creatieve industrie van de MBO Raad, met name in het kader van de toekomstverkenning het 'MBO naar 2025'. Bij SBB zijn afgezien van reguliere taken diverse interne toekomstverkenningen verzorgd voor medewerkers van de beleidsafdeling van SBB, in het kader van de SBB-academie (i.o). Van diverse lezingen zijn regelmatig ook verslagen gemaakt en soms zelfs een gedrukte brochure of video. Op deze wijze is meer bekendheid gegeven aan mijn werkzaamheden en is de platformfunctie van de leerstoel verder verstevigd.

Vanaf 1 juni 2015 is de Tilburgse leerstoel uitgebreid met 0,2 fte, al wordt deze tijd exclusief besteed aan de uitvoering van Europees contractonderzoek. Het gaat hier om werkzaamheden binnen Europese zevende kaderprogramma voor het network of excellence STYLE, dat inhoudelijk gezien direct aansluit bij de activiteiten van de leerstoel. Ook wordt deze tijd aangewend ten behoeve van het correspondentenschap voor de European Employment Policy Observatory (EEPO) bij Tilburg Law School. In het kader hiervan zijn enkele rapportages geschreven die hier niet worden opgenomen.

De Tilburg Law School heeft de onderzoekstijd van Marc van der Meer beschermd met een COV-erkenning voor de periode 2016-2019, op basis van de wetenschappelijke prestaties voor de periode 2012-2015.

Publicaties verwacht in 2016

Hemerijck, A.C. & M. van der Meer (2016), Nieuw Nederlands polderen: van brede sociale akkoorden naar 'ad hoc'-hervormingscoalities. in M.Keune (red). 'Een Nederlands mirakel' - tien jaar later. Amsterdam: Amsterdam University Press. *Geaccepteerd hoofdstuk.*

Westerhuis A. en M. van der Meer, (2016), Great expectations: VET-institutions and industry. In: S.Billet, E. De Bruin and J. Onstenk (eds.) Innovating Dutch VET, Berlin: Springer Verlag. *Geaccepteerd hoofdstuk.*

Meer, M. van der, J.P van den Toren en T.Lie, (2016), Innovating VET: public private partnerships. In: S.Billet, E. De Bruin and J. Onstenk (eds.) Innovating Dutch VET, Berlin: Springer Verlag. *Geaccepteerd hoofdstuk.*

Meer, M. van der en E.Verheijen (in voorbereiding). De blik van buiten: de kennisinfrastructuur in het mbo. 's-Hertogenbosch: ecbo. *Boekje in voorbereiding met zeven hoofdstukken, waaronder vier gast-essays.*

Meer, M. van der Meer, A.Hemerijck en J. van der Veer (in voorbereiding). De toerusting over de levensloop: de fragmentatie voorbij. *Academisch paper ingediend bij 'Beleid en Maatschappij'.*

Publicaties 2015

Bekker, S., van der Meer, M., & Muffels, R. (2015). Barriers to and triggers of policy innovation and knowledge transfer in the Netherlands. STYLE Working Papers, WP4.1/NL. CROME, University of Brighton, Brighton. <http://www.style-research.eu/publications/working-papers>.

Bekker, S., van der Meer, M., Muffels, R., & Wilthagen, A. (2015). Policy Performance and Evaluation: Netherlands. STYLE Working Papers, WP3/nl. CROME, University of Brighton, Brighton. <http://www.style-research.eu/publications/working-papers>.

Toren, J.P, M. van der Meer, & T. Lie (2015). Innovatie, beroepsonderwijs en arbeidsmarkt, een position paper. 's-Hertogenbosch: ecbo. 100 pp.

Meer, M. van der Meer, Het MBO op weg naar 2025, Woerden: MBO Raad. <http://www.mbo2025.nl>. 50 pp.

Meer, M. van der, (2015). Skills beyond school-agenda voor Nederland, in: Profiel, maart 2015.

Meer, M. van der Meer (2015). Het MBO ontbeert een onderzoekende cultuur, in Profiel, juni 2015.

Meer, M. van der, Zeven redenen waarom geen nationaal scholingsfonds, maar wel meer samenwerking nodig is. In: Zeggenschap, nr.4.

Hemerijck, A.C. & M. van der Meer (2015), Niet twee maar drie pijlers van onderhandelend bestuur. De Europeanisering van de Nederlandse arbeidsverhoudingen. In: CAOP, De stand van de ambtelijke dienst, Den Haag.

Neuvel, J. & M. van der Meer (2015). Hoe bepaal je studiesucces in de roc's? Paper gepresenteerd bij ORD in Leiden.

Marc van der Meer, Een eerlijk ontwerp - over de samenhang van economische, juridische en psychologische aspecten van de arbeidsmarkt, website Eerlijke flex, online bijdrage. Najaar 2015.

Marc van der Meer (2014/2015), Vakmensen en bewust vertrouwen. Uitgewerkte oratie. Afzonderlijk als boekje en online gepubliceerd bij Tilburg Law School, zowel als bij CAOP.

Vier keer een internationaal signalement in Zeggenschap.

Video's:

1. eindredactie van eindverslag over practoraat Sociale media, Mediacollege Amsterdam, 45 minuten.
2. Video over inauguratie lectoraat Ellen Klatter, 5 februari 2015.
3. Twee videofilms over toerustingsagenda van het onderwijs, in kader van *blended learning* bij Masterprogramma Hogeschool Windesheim en Hogeschool Utrecht.

Media.

Ingezonden artikel in Brabants Dagblad. 1 april 2015, met Anton Hemerijck en Judith van der Veer.

Gastcolumn 'Beroeps gericht opleiden'. in Op Koers (online magazine).

Platformfunctie en onderwijs (selectie).

Gemeente Amsterdam, De Aamsterdamse MBO-agenda, lezing bij interne bijeenkomst, 12 januari 2015.

VMBO-congres, Professionalisering in vmbo en mbo, Reehorst Ede, *key note lecture*, 20 januari 2015, 300 deelnemers.

BV-MBO jaarcongres, Beroepsvereniging MBO, *quo vadis?*, *Key note lecture*, Summa College, Eindhoven, 27 januari 2015, 100 deelnemers.

Nationale onderwijstentoonstelling, De toekomst van het MBO, *lezing*, Jaarbeurs Utrecht, 27 januari 2015.

Debatleiding bij inauguratie lectoraat dr. Ellen Klatter, Versterking beroepsonderwijs in Rotterdam, Hogeschool Rotterdam, 5 februari 2015.

Key-note lezing bij bestuurscongres van Edventure, 12 februari 2015, Leeuwarden.

Dagvoorzitter van de internationale conferentie over TALIS 2013, Learn from each other, Ministerie OCW/ OECD, Haarlem, 11 maart 2015.

Key-note lezing, De toekomst van de O&O-fondsen, Platform O&O, VNO-NCW, Den Haag, 20 maart 2015.

Dubbele workshop verzorgd bij docentendag ROC Landstede, één over toekomst van het MBO en één over docentenprofessionalisering, Zwolle, 7 april 2015.

Dagvoorzitter bij de presentatie van de 'Staat van de Leraar', ROC A12, Ede, 15 april 2015.

Inleiding bij een discussie over 'leren en werken' in Rotterdam Rijnmond, ROC Albeda, 23 april 2015.

Inleiding over de toekomst van het MBO bij de interne bespreking van de Brabantse ROC's/ SER-Brabant, Den Bosch, 24 april 2015.

Presentatie 'Vakmensen en bewust vertrouwen', bij CNV Onderwijs, 29 mei 2015.

Presentatie 'Vakmensen en bewust vertrouwen', bij OAB, Heerlen, 3 juni 2015

Key-note bij jaarvergadering van Excenter, Utrecht, 11 juni 2015.

Drie presentaties bij de Onderwijsresearch Dagen (ORD in Leiden). Over 'toerustingsagenda', over 'techniekpact' en over 'benchmarking naar studieresultaten in de G4'. 17-19 juni 2015.

Lezing voor CNV Vakmensen, Toekomst van de arbeidsverhoudingen in Nederland, interne strategische dagen, Utrecht 24 juni 2015,

Lezing bij 15-jarig jubileum van organisatieadviesbureau De Jonge Honden in Utrecht, 8 september 2015.

Lezing in dubbele werkgroep bij rondgang van de Minister OCW aan Fontys Hogeschool Eindhoven, 29 september 2015.

Lezing bij netwerk medezeggenschap bve-sector, Amersfoort, 2 oktober 2015, 200 deelnemers.

Onderwijscoöperatie. Paper over impliciete contract in het MBO. KW1C Den Bosch, 7 oktober 2015. 15 deelnemers. Met Mariette Amsing.

Nederlandse arbeidsmarktdag. Paper presentatie over nieuw Nederlands polderen. 8 oktober 2015. Met Anton Hemerijck. 50 deelnemers.

Nederlandse arbeidsmarktdag. Gesproken column aan slot van de conferentie: 'het belang van de beschutte publieke ruimte'. 8 oktober 2015. 100 deelnemers.

Key-note bij interne studiedag afdeling zorg en welzijn, ROC van Amsterdam, Rode Hoed Amsterdam, 3 november 2015, 450 deelnemers.

MBO City, Workshop over de 'toekomst van het MBO', Ede, 30 november 2015. 100 deelnemers.

MBO City, Workshop over 'de professionalisering van Mbo-docenten', Ede, 30 november 2015. 100 deelnemers.

Key-note lezing. Zeven redenen waarom geen nationaal scholingsfonds, maar wel meer samenwerking nodig is. Toekomst van de O&O-fondsen. Stoof-congres. 13 november 2015, 130 deelnemers.

Key-note lezing. Zeven redenen waarom geen nationaal scholingsfonds, maar wel meer samenwerking nodig is. Toekomst van de O&O-fondsen, VNO-NCW, 10 december 2015.

Dagvoorzitter van de Rotterdamse arbeidsmarktconferentie over aansluiting tussen onderwijs en bedrijfsleven, MKB Rotterdam, ROC Zadkine, ROC Albeda College. 7 december 2015. 150 deelnemers.

Overig

Gastcolleges en bijdragen aan beleidsvorming bij ROC Mondriaan, ROC van Tilburg, Regiocollege Zaandam, als ook voor alle Amsterdamse MBO-instellingen.

Twee gastcolleges bij echo: eenmaal in de jaarlijkse leergang (in Oegstgeest) en een openbare donderdagmiddaglezing over de toerustingsagenda van onderwijs en arbeidsmarkt (Den Bosch).

Twee bijeenkomsten inhoudelijk voorbereid van de Nederlandse Vereniging voor Arbeidsverhoudingen. Eenmaal over de loonvorming in de publieke sector (met CAOP) en eenmaal over de toekomst van de cao (met de Burcht).

Verzorgen van twee toekomstverkenningen voor de O&O-fondsen in de metaalindustrie (15 januari, 29 september 2015).

Medeorganisatie van enkele workshops in conferentie over Kwaliteit van het onderwijs (Over kwaliteit gesproken) georganiseerd door prof. Roel in 't Veld, daarbinnen uitvoering van 'open space'-sessie met 120 deelnemers over toekomst van het onderwijs' en presentatie over aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt met 50 deelnemers, Nieuwegein, 25 juni 2015.

Medeorganisatie van conferentie over de toekomst van het MBO, met prof J. Zeelen RU Groningen, Ministerie OCW, Den Haag, 27 juni 2015. 80 deelnemers.

Begeleiden van strategische bijeenkomsten van het VOION-fonds en het SOM-fonds, daarnaast het strategisch meedenken over de positie van alle CAOP-fondsen.

Begeleiden van de CAOP-studie naar de grenzeloze onderneming, het zogenoemde kerstpakketten onderzoek, o.l.v. Ton de Korte.

Kerndocent van de leergang van CAOP: 'Arbeidsverhoudingen bij de overheid' (voorjaar 2015), organisatie met Loes Spaans.

Deelname aan verschillende besprekingen van de SER/ CAOP.